

УДК 159.923+159.942

Emotional intelligence in the context of other personality traits

Емоційний інтелект в контексті інших особистісних особливостей

Halyna Chuuko

Associate Professor, PhD (Phylology), Associate Professor of the Department of Psychology

Галина Василівна Чуйко

доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри психології

<https://orcid.org/0000-0002-3424-3348>

halynka2244@ukr.net

Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich, Kotsyubinsky, 2, Chernivtsi, Ukraine

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Коцюбинського, 2, м. Чернівці, Україна

Yan Chaplak

Associate Professor, PhD (Psychology), Associate Professor of the Department of Psychology

Ян Васильович Чаплак

доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

<https://orcid.org/0000-0001-6763-2967>

yan.chaplak@gmail.com

Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich, Kotsyubinsky, 2, Chernivtsi, Ukraine

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Коцюбинського, 2, м. Чернівці, Україна

Natalie Heisonyuk

PhD (Psychology), assistant Professor of the Department of Psychology

Наталія Артемівна Гайсонюк

кандидатка психологічних наук, асистентка кафедри психології

<https://orcid.org/0000-0001-5919-5111>

n.heisonyuk@chnu.edu.ua

Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich, Kotsyubinsky, 2,
Chernivtsi, Ukraine

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Коцюбинського, 2, м. Чернівці, Україна

Abstract

The article is deals with the analysis of the understanding of the concept of emotional intelligence in psychology and the empirical study of the relationship between emotional intelligence and personality traits: empathy (emotional), reflection (cognitive), and the ability to self-control and self-management (volitional trait).

It is noted that despite the fact that the phenomenon of emotional intelligence, according to some scientists, still lacks legitimacy in psychological science, its research is actively continuing, its number is constantly growing, and its scientists are convinced that emotional intelligence is worth training.

It is stated that the interpretation of the concept of emotional intelligence by different scientists, as well as its structures, still differ little, resembling its classical definition by J. Mayer, P. Salovey.

The following methods were used in the study: for the diagnosis of emotional intelligence (N. Schutte and N. Hall), «The Self-Control and Self-Management Scale (SCMS)» P. Mezo, methods for assessing the reflexivity of the personality by V.V. Ponomareva, A.V. Karpov and diagnostics of the level of empathic abilities by V.V. Boyko. Statistical processing of the results was carried out using Spearman rs and one-way ANOVA.

It is concluded that emotional intelligence can be understood as intelligence that

deals with human emotions and emotionally colored information, focusing on the perception, understanding, use and regulation of human emotions and relying on their volitional qualities. Correlation analysis according to the results of the study revealed a positive relationship between emotional intelligence and volitional characteristics of the personality, a negative relationship with reflection and its forms, and an ambiguous relationship between the components of empathy and the indicator and components of emotional intelligence (with a positive relationship between its general indicator and emotional intelligence). The use of one-way ANOVA confirmed the possibility of the influence of empathy, reflection, the ability to self-control and self-management, and the emotional intelligence on other studied indicators.

Keywords: emotional intelligence, empathy, reflection, self-control and self-management, self-monitoring, self-empowerment.

Анотація

Стаття присвячена аналізу розуміння поняття емоційного інтелекту в психології та емпіричному дослідженню зв'язків емоційного інтелекту з особистісними особливостями: емпатією (емоційною), рефлексією (когнітивною) та здатністю до самоконтролю та самоуправління (вольовою).

Зазначається, що всупереч тому, що феномен емоційного інтелекту, на переконання окремих науковців, досі не володіє легітимністю у психологічній науці, його дослідження активно продовжуються, їх кількість постійно зростає, а його науковці переконані, що емоційний інтелект варто тренувати.

Констатується, що трактування поняття емоційного інтелекту різними вченими, як і його структури, досі мало відрізняються, нагадуючи класичне його визначення Дж. Майєром, П. Саловеєм.

У дослідженні використовувалися такі методики: для діагностики емоційного інтелекту (Н. Шутте та Н. Холла), шкала самоконтролю та самоуправління П. Мезо, методики оцінки рефлексивності особистості В.В. Пономарьової, А.В. Карпова та діагностики рівня емпатичних здібностей

В.В. Бойко. Статистична обробка результатів здійснювалася за допомогою Spearman's та one-way ANOVA.

Зроблено висновок, що емоційний інтелект можна розуміти, як інтелект, що опікується емоціями людини та емоційно забарвленою інформацією, зосереджуючись на сприйнятті, розумінні, використанні та регулюванні емоцій людини та опирається у цьому на її вольові якості. Кореляційний аналіз за результатами дослідження виявив позитивний зв'язок емоційного інтелекту з вольовими характеристиками особистості, негативний – з рефлексією та її формами та неоднозначний зв'язок складових емпатії з показником і компонентами емоційного інтелекту (при позитивному зв'язку її загального показника з емоційним інтелектом). Застосування one-way ANOVA підтвердило можливість впливу емпатії, рефлексії, здатності до самоконтролю і самоуправління та емоційного інтелекту на інші досліджувані показники.

Ключові слова: емоційний інтелект, емпатія, рефлексія, самоконтроль і самоуправління, самомоніторинг, самопосилення.

Вступ

Поняття емоційного інтелекту вже більше, ніж три десятиліття входить до понятійного апарату психологічної науки, активно досліджується різними науковцями, які навипередки доводять непересічне значення емоційного інтелекту буквально в усіх сферах життєдіяльності людини (особливо менеджменту та лідерства), проте й надалі залишається досить суперечливим і невизначеним в аспекті позначуваного ним явища, найбільш точним означенням якого є те, що це феномен, що являє собою поєднання (але не інтеграцію і не цілісність) певних здібностей / здатностей і умінь, що можуть мати і самостійне значення в психології. Більш того, сам термін «емоційний інтелект» видається нам достатньо випадковим і не цілком досконалим, а його численні дослідження, аналізи та розгляди – переважно наслідком його популяризації Д. Гоулманом – журналістом, який, раптово отримавши оригінальну і нетривіальну тему,

написав для цього книгу – як справжній спеціаліст з проблеми емоційного інтелекту.

Початок створення історії емоційного інтелекту

Дослідження емоційного інтелекту, як зазначається різними науковцями (Tsiupenko, 2024; Furman, 2017; Chuyko et al., 2023), могла запустити стаття Е. Торндайка «Intelligence and its use», яка вийшла за 70 років до того, як J. D. Mayer та P. Salovey придумали термін «емоційний інтелект» та дали йому визначення, акцентуючи увагу на тому, що він дає можливість розуміти й опрацьовувати емоційно забарвлену інформацію. Варто також згадати внесок у цей процес Н. Gardner з його теорією множинного інтелекту та упевненістю, що відомий IQ не здатний повністю пояснити не лише *особистісні* особливості, але й когнітивні здібності людини (Gardner, 1983) (зазначимо, що й емоційний інтелект не прагне ні пояснити, ні врахувати особливості особистості). Проте популярним поняття емоційного інтелекту стало завдяки журналісту Д. Гоулману (Goleman, 2020), який, зацікавлений новим терміном, написав книгу «Emotional intelligence: why it can matter more than IQ?», що містила незмірно більше інформації, ніж у поняття емоційного інтелекту та його роль заклали психологи J. D. Mayer та P. Salovey у своїй статті (Freedman, 2024), та завдяки якій поняття поширилося, оскільки автор книги трактує емоційний інтелект як чи не панацею для вирішення буквально будь-яких можливих проблем (принаймні, книга справляє саме таке враження). Д. Гоулман також запропонував власне розуміння емоційного інтелекту (Goleman, 2020) (за словами D. Ackley (2016), «компіляцію» досліджень інших науковців), трактуючи його як поєднання таких здібностей: самоусвідомлення (розуміння людиною своїх емоцій і того, як вони впливають на її загальний психічний стан); самоконтролю (здатність стримувати свої емоції та виявляти лише ті, що сприяють упевненості в собі та адаптивності; позитивне сприйняття світу та зорієнтованість на досягнення); соціальної чутливості / обізнаності як здатності

проявляти емпатію та реагувати на емоційні зовнішні сигнали; як організаційної компетентності; керування стосунками з іншими людьми – впливаючи на них, успішно вирішуючи конфлікти, сприяючи співпраці як лідер чи член команди (Srivastava, 2013). Зазначимо, що модель Д. Гоулмана «орієнтована на продуктивність на роботі і розвиток управлінських навичок» (Filice & Weese, 2024).

Дж. Майєр і П. Саловей (Salovey & Mayer, 1990; Mayer et al., 2000) створили власну модель емоційного інтелекту, трактуючи його як складову соціального інтелекту та вважаючи, що він пов'язує емоційну та раціональну складові у людській психіці та проявляється у здатності розуміти й оцінювати свої та чужі емоції, керувати ними та застосовувати емоційну інформацію для прийняття раціональних рішень. У структурі емоційного інтелекту науковці визначили такі компоненти: 1) сприйняття, ідентифікація емоцій, їх визначення у себе й інших; розрізнення справжніх емоцій і фейкових; 2) використання емоцій для поліпшення когнітивних функцій, що збільшує можливість вирішення проблем; 3) розуміння емоцій – їх причин, наслідків, взаємозв'язків; 4) регулювання емоцій, їх прояву у міжособистісних стосунках / спілкуванні; керування емоціями, зниження інтенсивності негативних емоцій (Antonopoulou, 2024).

Іншу відому в світі модель емоційного інтелекту запропонував R. Bar-On (2006). Він розуміє емоційний інтелект як некогнітивні здібності і компетентності людини, що допомагають їй подолати різні життєві ситуації, тобто це не лише і не тільки емоційний, але й соціальний інтелект. У межах емоційного інтелекту R. Bar-On виділяє такі складові: 1) сприйняття та пізнання себе; 2) самовираження; 3) навички міжособистісного спілкування; 4) прийняття рішень і розв'язання проблем; 5) керування стресом / стресостійкість, позитивне бачення життя (Chuyko et al., 2023; Kulyk & Hilova, 2018; Popeliushko & Semko, 2024; [Goleman](#) & [Cherniss](#), 2024).

Огляд наукової літератури з проблеми емоційного інтелекту

Аналізуючи наукові роботи, присвячені вивченню емоційного інтелекту, першою варто відзначити роботу D. Goleman та C. Cherniss (2024), у якій вони стверджують, що емоційний інтелект, як здатність точно сприймати, розуміти свої та чужі емоції та керувати ними, пов'язаний з оптимальним лідерством, де працівники більш задоволені роботою та продуктивні, оскільки залучені до роботи і зорієнтовані на збільшення прибутків організації, а тактикою, яку використовують лідери, опинившись перед критичними викликами, є емпатія, що, як на нас, може бути закономірним, оскільки емпатія включена до структури емоційного інтелекту. Проте емпатія може існувати у людей і без розвиненого емоційного інтелекту. Варто додати, що L. Filice та W.J. Weese (2024) також підкреслюють важливість розвитку емоційного інтелекту лідерів, зазначаючи, що лідерам, які хочуть збільшити свій потенціал і компетентність, варто пройти курс тренінгу емоційного інтелекту.

Своєрідним наслідком публікацій D. Goleman стало те, що, як пишуть V. Mattingly та K. Kraige (2019), незважаючи на невирішеність питання про легітимність конструкту емоційного інтелекту, спеціалісти з менеджменту почали витрачати значні матеріальні ресурси для підвищення рівня емоційного інтелекту співробітників. Дослідження цих науковців є метааналізом, щоб визначити, чи здатні тренування вплинути на розвиток емоційного інтелекту. Зазначимо, що його результати привели до висновку, що вплив тренувань на розвиток емоційного інтелекту може бути помірно позитивним.

О.М. Ічанська та А.І. Закревська (2019) досліджували зв'язок емоційного інтелекту з емпатією у студентів, визначаючи в його межах міжособистісний і внутріособистісний емоційний інтелект (за Г. Гарднером) та виявляючи його позитивний зв'язок з емоційним каналом емпатії та ліпший розвиток внутріособистісного емоційного інтелекту, порівняно з міжособистісним.

Ф.А. Наїббабаєє з колегами також аналізують зв'язок між емпатією та

емоційним інтелектом студентів-медиків, виявивши тут прямий кореляційний зв'язок і роблячи висновок, що медсестри з вищим рівнем емоційного інтелекту ефективніше встановлюють продуктивні стосунки з пацієнтами та завдяки емпатії керують своїми емоціями («Nurses with higher emotional intelligence tend to be better in establishing productive relationships with patients ... and if nurses possess empathetic skills, they manage their own emotions more effectively») (Hajibabae et al., 2018).

Зазначимо, що, оскільки науковцями досліджується зв'язок емоційного інтелекту з емпатією, цим самим, на нашу думку, визнається існування відмінності між цими поняттями, з одного боку, та обставина, що емпатія, включена до структури емоційного інтелекту, відрізняється від загального і цілісного розуміння емпатії в психології. Припускаємо, що емпатія включається до структури емоційного інтелекту тому, що це вона дає можливість правильно розуміти емоції, дозволяє «вживатися» у їх переживання іншою людиною.

R.W. Moeller et al. (2020) перевіряли гіпотезу щодо опосередкованого належністю впливу емоційного інтелекту на психологічне благополуччя студентів, досліджуючи зв'язок між емоційним інтелектом та адаптивним їх функціонуванням. Науковці очікували, що студенти з вищим розвитком емоційного інтелекту будуть залученими, а з низьким – відкинутими у студентському середовищі, переживаючи стрес, відчуваючи проблеми з психічним здоров'ям. Кожна шкала емоційного інтелекту, як зазначають науковці, була пов'язана з відчуттям належності.

С. Дерев'янку з колегами (Derevianko et al., 2020) порівнюють штучний інтелект, емоційний штучний інтелект та природний інтелект людини, аналізуючи їх як специфічне явище у сучасній когнітивній психології.

Звичайно, названі нами наукові роботи, що стосуються емоційного інтелекту, не вичерпують того різноманіття тем, які аналізуються науковцями у зв'язку з емоційним інтелектом.

Розуміння поняття «емоційний інтелект» науковцями

Далі ми розглянемо, як тлумачать поняття емоційного інтелекту науковці.

Зауважимо наголошене В.В. Фурманом (2017): Всесвітній економічний форум назвав емоційний інтелект однією з основних компетенцій людини сучасності та майбутнього, пов'язаним з рештою важливих її компетентностей. Емоційний інтелект науковець тлумачить як метакомпетенцію, групу об'єднаних ментальних здібностей людини, які допомагають їй зрозуміти власні емоції та почуття інших людей та керувати своїми емоціями, що відображається у ліпшій соціальній адаптованості, адекватній міжособистісній взаємодії та досягненні поставлених цілей. Підсумком роботи В.В. Фурмана стає думка, що емоційний інтелект – найбільш важлива передумова успішної самореалізації особистості та важливий чинник «мотивації розумової активності» людини, оскільки, якщо людина вміє керувати своїми емоціями, це збільшує інтелектуальні можливості особистості (Furman, 2017 : 85).

J. Segal et al. (2025) зазначає, що емоційний інтелект – це здатність людини розуміти емоції, керувати ними та застосовувати їх для зниження рівня стресу, поліпшення спілкування, вирішення конфліктів, вияву співчуття до інших та додання життєвих труднощів, досягнення успіху, виділяючи в його межах навички: самоуправління, самосвідомість, соціальну свідомість та керування стосунками, – близькі за змістом до виділених Д. Гоулманом.

За N. Duggal (2025), емоційний інтелект – це здатність осмислити емоції власні та інших людей, використовуючи їх; а усвідомлюючи та розуміючи їх, можна впливати на інших та керувати своїми емоціями заради поліпшення міжособистісного спілкування, подолання труднощів і зниження стресу.

Ф. А. Najibabaeє з колегами (Najibabaeє et al., 2018) стверджують, що емоційний інтелект – це набір навичок, що допомагають людині ліпше розуміти свої емоції та емоції / почуття інших людей, їх значення, причини та взаємозв'язки, і вирішувати, як ними керувати.

Н. Antonopoulou (2024) коротко, проте змістовно визначає емоційний інтелект як здатність людини розуміти та добре регулювати свої емоції та орієнтуватися в емоціях іншої людини для досягнення бажаного результату.

М.М. Тесленко та І.В. Тесленко (2024), досліджуючи зв'язок емоційного інтелекту та самореалізації особистості, розуміють емоційний інтелект як здатність особистості керувати емоціями (своїми та чужими) під час міжособистісної взаємодії, з одного боку, та інтегративну особистісну властивість, що поєднує різні уміння, пов'язані з емоціями.

На думку Ю.В. Коробко з колегами, емоційний інтелект – комплексний конструкт, що містить компоненти: 1) емоційну ідентифікацію (сприймання і розрізнення емоції); 2) застосування емоцій для ефективності мислення та поведінки (вміння спрямовувати емоції на певні події, що допомагає вирішити проблеми); 3) розуміння емоцій, їх причин; 4) керування емоціями (їх контроль, зниження інтенсивності негативних емоцій, викликання позитивних емоцій, усвідомлення емоцій, вирішення «проблем, пов'язаних з емоціями, не пригнічуючи негативні емоції, викликані цією ситуацією» (Korobko, et al., 2023).

Т.А. Цюпенко (2024) наголошує, що розвинений емоційний інтелект дає людині можливість опиратися на себе, підтримувати свій емоційний стан, адаптуватися до стресу, в такий спосіб визначаючи поняття емоційного інтелекту.

М. Пантук з колегами (Pantiuk, et al., 2024) тлумачать емоційний інтелект також описово, через його роль, як чинника успішної роботи вчителя, оскільки це передбачає здатність особистості регулювати не лише емоційно-вольові процеси людини, але і її соціальну адаптованість і професійну самореалізацію.

Л.В. Бобро (2022) визначає емоційний інтелект як комплекс здібностей, що дають можливість людині зрозуміти свої емоції та емоційні переживання іншої людини, зазначаючи при цьому, що якщо рівень емоційного інтелекту досить високий, то це дає людині можливість керувати своїми емоціями, що забезпечить

гнучкість її поведінки та ліпшу можливість досягти поставлених цілей.

На думку V. Mattingly та K. Kraige (2019), емоційний інтелект – це група навичок та здібностей, що сприяє усвідомленню людиною власних емоцій та тих, які переживає інша людина, та передбачає здатність їх регулювати чи використовувати для позитивного впливу на виконання соціальних ролей.

Підсумуємо: легко помітити, що визначення емоційного інтелекту та виділення його структурних компонентів різними науковцями насправді мало відрізняються та в тій чи іншій мірі повторюють його класичне розуміння J. D. Mayer та P. Salovey.

Інші поняття, що визначають емоційний інтелект

Наш інтерес також викликала обставина, що в науковій літературі зустрічаються поняття, синонімічні терміну «емоційний інтелект». Так, Н.А. Кулик і Л.Л. Гільова (Kulyk & Nilova, 2018) аналізують роботу К. Штайнера, який користується терміном «емоційна грамотність» – поняттям, на нашу думку, цікавим у контексті дослідження емоційного інтелекту, до якого в підсумку все знов-таки зводиться, оскільки визначається це поняття як емоційний інтелект, лише сфокусований на любові як основному ставленні у житті, оскільки лише такі емоційні здібності поліпшують життя людини, на думку вченого, як любов, допомога, співпраця за відсутності маніпуляції, домінування чи емоційного насильства. Тобто емоційна грамотність передбачає розуміння людиною своїх і чужих емоцій, їх причин і ймовірних наслідків; відповідальність за їх прояв та відсутність у ньому елементів емоційного насильства. Емоційна грамотність, згідно з К. Штайнером, передбачає здатність до: 1) усвідомлення і розуміння людиною своїх емоцій та їх впливу на стосунки; 2) емпатії; 3) керування емоціями, створення позитивних емоцій; розуміння, як емоції можуть впливати на інших; 4) визнавання своїх помилок, що стосуються проявів емоцій, та вибачення на них; 5) поєднання та інтеграції цих навичок.

Нас більше приваблюють ідеї С. Saarni (1999), яка користується іншим

терміном – «емоційна компетентність» (це гідний розгляду й аналізу синонім поняття «емоційний інтелект»), трактуючи його як знання та навички, що використовуються людиною для досягнення мети в конкретній ситуації та для ефективного соціального життя; як здатність обробляти інформацію, що стосується емоцій, і використовувати її для керування думками та поведінкою. Емоційна компетентність передбачає існування навичок: 1) усвідомлення людиною своїх емоцій; 2) здатність розуміти емоції, які переживає інша людина; 3) здатність вербалізувати емоції; 4) здатність проявляти емпатичну участь; 5) здатність розділити суб'єктивний емоційний досвід та зовнішній прояв емоцій (відділити справжні переживання людини від вдаваних, фейкових); 6) подолання негативних емоцій та тривожності для досягнення адаптації; 7) усвідомлені емоційні стосунки; 8) здатність до емоційної самоефективності (емоції, як вважає С. Saarni, – будівельний блок самоефективності) (Korobko, et al., 2023).

Мета цієї статті – вивчити та проаналізувати трактування поняття емоційного інтелекту в психології та емпірично дослідити зв'язок емоційного інтелекту з особистісними особливостями людини (емпатією, рефлексією та здатністю до самоконтролю та самоуправління).

Вибірку склали студенти-першокурсники ЧНУ ім. Ю. Федьковича – майбутні психологи (n=51), це в основному дівчата, середній вік яких 17,47 років.

Ми досліджували такі *проблемні питання*:

З якими особистісними властивостями (з досліджуваних) пов'язаний емоційний інтелект і як саме?

Чи впливають показники емпатії, рефлексії, самоконтролю і самоуправління та емоційного інтелекту на решту?

Методи та методики

У дослідженні використовувалися такі методи та методики: *теоретичні*: осмислення й аналіз поглядів та ідей науковців, їх порівняння, синтез і узагальнення результатів; *емпіричні*: методика Н. Шутте (Schutte Self-Report

Emotional Intelligence Test, SREIT), створена на основі моделі емоційного інтелекту Дж. Майєра та П. Саловея, що складається з 33 запитань, відповідаючи на які, респонденти обирають з 5-ти відповідей від «цілком згоден» до «повністю незгоден». Результат методики оцінюється за шкалами оцінки, вираження емоцій, їх регулювання та використання емоцій для вирішення проблем, – та підсумковими балами, що визначають рівень розвитку емоційного інтелекту у респондентів; тест Н. Холла, що діагностує рівень емоційного інтелекту особистості, містить 30 тверджень, до яких застосовується така система оцінювання: від «-3» - за повної незгоди з ними до «+3» – ознака цілковитої згоди, та дозволяє визначити 5 його шкал: 1) емоційну усвідомленість та розуміння власних емоцій; 2) керування своїми емоціями; 3) самомотивацію – керування поведінкою завдяки управлінню емоціями; 4) емпатію як здатність розуміти емоції іншої людини, співпереживати їй та допомагати; 5) керування емоціями іншої людини, впливаючи на її емоційний стан; шкала самоконтролю та самоуправління («The Self-Control and Self-Management Scale (SCMS)») розроблена П. Мезо для визначення адаптивних навичок саморегульованого подолання у контексті оцінки навичок самоконтролю та самоуправління. Вона передбачає існування в межах загального показника процесів самомоніторингу (SM), самооцінювання (SE) та самопосилення (SR). Методика містить 16 тверджень, які респонденти оцінюють від 0 балів – «це не про мене» до 5 балів – «це повністю стосується мене»; методика оцінки рефлексивності особистості В.В. Пономарьової, А.В. Карпова, яка діагностує рефлексивність як особистісну властивість та два види рефлексії: рефлексію змісту власної свідомості людини та рефлексію свідомості іншої людини. Перший визначається трьома формами: *ситуативної рефлексії*, що включає людину до ситуації, дозволяючи їй осмислювати й аналізувати те, що відбувається; *ретроградної рефлексії*, яка аналізує минулу діяльність людини; *перспективної рефлексії*, що допомагає передбачити майбутню діяльність, її цілі та результати. Другий – як *соціальна*

рефлексивність, що дозволяє зрозуміти, що думає інша людина, як вона бачить і оцінює ситуацію. Методика містить 27 тверджень, які оцінюються за 7-бальною шкалою: від 1 балу – зовсім не вірно до 7 балів – цілком вірно; методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко, що складається з 36 тверджень, на які передбачається ствердна чи заперечна відповіді, і визначає загальний рівень емпатії та її показники: раціональний, емоційний, інтуїтивний канали емпатії; установку, проникаючу здатність та ідентифікацію в емпатії.

Результати та їх обговорення

Кореляційний аналіз отриманих у дослідженні даних (Spearman rs) виявив статистично значимі кореляційні зв'язки між показниками:

-
-

● показники методики Н. Холла корелюють: *емоційна обізнаність керування власними емоціямисамотивація розпізнавання емоцій інших людей*

Результати кореляційного аналізу дозволяють зупинитися на таких, помічених нами тенденціях: емоційний інтелект особистості та його компоненти позитивно пов'язані з показниками методики визначення здатності до самоконтролю та самоуправління, що може означати, що емоційний інтелект імпліцитно передбачає наявність у його носія розвинених вольових якостей, тобто пов'язаний з волею; емоційний інтелект і його структурні елементи виключно негативно пов'язані з рефлексивністю особистості, хоча, на нашу думку, усвідомлення людиною власних емоцій зумовлюється саме її здатністю рефлексувати свої емоції та почуття; крім того, статистично значимий зв'язок з рефлексією іншої людини (соціальною рефлексією), що так само, як і емпатія, яку включають до структури емоційного інтелекту, передбачає постановку себе на місце іншого, щоб побачити ситуацію його очима, взагалі відсутній, що, зокрема, ми могли б пояснити надто незначною кількістю тверджень, що діагностують емпатію в межах емоційного інтелекту, порівняно з тими, що

визначають соціальну рефлексію за методикою оцінки рефлексивності; емоційний канал емпатії (за В.В. Бойко) негативно пов'язаний з керуванням власними емоціями та самомотивацією – складовим емоційного інтелекту, що закономірно, оскільки емпатія проявляється по відношенню до іншої людини; ідентифікація в емпатії позитивно корелює з показниками емоційного інтелекту загалом та розпізнаванням емоцій іншої людини; загальний показник емпатії позитивно пов'язаний з емоційним інтелектом (методика Н. Шутте) та з емоційною обізнаністю (методика Н. Холла), проте зв'язок з емпатією як складовою емоційного інтелекту відсутній; можемо пояснити ситуацію обставиною, що методика для визначення емпатії діагностує її як цілісне складне явище, тоді як методика Н. Холла – лише як відносно незначну складову емоційного інтелекту, очевидно, більше раціональну, ніж емоційну.

Надалі, визначаючи можливий вплив визначених нами показників на решту ми використали one-way ANOVA та робастні критерії (Welch's *t*-test та Brown–Forsythe test), спочатку незалежною змінною визначивши загальний показник емпатії та поділивши його на три градації ($n_1=6$; $n_2=30$; $n_3=15$) (див. Таблиця 1).

Таблиця 1

One-way ANOVA. Незалежна змінна – загальний показник емпатії

показник	методика	F	p
Емоційний інтелект	<i>Методика Н. Шутте</i>	3,869	0,028
Ретроспективна рефлексія	<i>Методика оцінки рівня рефлексивності особистості В.В. Пономарьової, А.В. Карпова</i>	5,951	0,005
Проспективна рефлексія		8,899	0,001
Загальна рефлексія		4,729	0,013
<i>Робастні критерії. Незалежна змінна – загальний показник емпатії</i>			

показник	методика	Welch's <i>t</i> -test		Brown–Forsythe test	
		t	p	BF	p
Самоконтролю та самоуправління	<i>Шкала самоконтролю та самоуправління П. Мезо</i>	13,732	0,024	25,079	0,033
Емоційного інтелекту	<i>Тест Н. Холла</i>	15,218	0,051	27,104	0,042

Отже, *емпатія* (one-way ANOVA) впливає на рівень емоційного інтелекту (Н. Шутте), на ретроспективну, перспективну та загальну рефлексію, а за робастними критеріями, – на показник самоконтролю та самоуправління і показник емоційного інтелекту (методики Н. Шутте та Н. Холла). З урахуванням середніх показників залежних змінних, вищий рівень емпатії впливає на високі рівні емоційного інтелекту ($M=133.93$; $SD=10.62$) (Н. Шутте) та ($M=40.40$; $SD=18.18$) (Н. Холл), самоконтролю та самоуправління ($M=55.93$; $SD=8.00$), проте вплив емпатії на рефлексивність особистості неоднозначний: високий рівень емпатії зумовлює низький ($M=147.33$; $SD=14.03$) та / або високий ($M=150$; $SD=16.98$) рівні загальної рефлексивності особистості, її ретро- ($M=39.50$; $SD=5.43$) і ($M=39.20$; $SD=4.61$) та перспективної ($M=40.50$; $SD=6.77$) і ($M=40.13$; $SD=5.31$) рефлексії. Отже, емпатійна людина може мати високий або низький рівень рефлексивності, проте не помірний.

Наступною незалежною змінною ми визначили показник самоконтролю та самоуправління особистості з виділенням в його межах чотирьох ($n_1=8$; $n_2=22$; $n_3=15$; $n_4=6$) градацій (див. Таблиця 2).

Таблиця 2

One-way ANOVA. Незалежна змінна – загальний показник самоконтролю та самоуправління

показник	методика	F	p
Емоційний інтелект	<i>Методика Н. Шутте</i>	6,779	0,001
Емоційний інтелект	<i>Тест Н. Холла</i>	3,047	0,038
Самомотивація		4,808	0,005
Емпатія		2,893	0,045
Розпізнавання емоцій інших		2,913	0,045
Робастні критерії			
показник	методика	Welch's <i>t</i> -test	
		t	p
Емоційний канал емпатії	<i>Методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко</i>	18,839	0,050
Ідентифікація в емпатії		20,585	0,014

Дані таблиці показують, що загальний показник *самоконтролю та самоуправління* респондентів (згідно one-way ANOVA) впливає на їх емоційний інтелект (за Н. Шутте та Н. Холлом), на самомотивацію, емпатію та розпізнавання емоцій іншої людини (методика Н. Холла), а також, за робастним критерієм Welch's *t*-test, – на прояв емоційного каналу та ідентифікацію в емпатії (методика В. Бойко). Тобто вищий рівень самоконтролю та самоуправління особистості пов'язаний з вищим рівнем її емоційного інтелекту (M=144.83; SD=15.52) (методика Н. Шутте) та (M=54.67; SD=21.23), самомотивації (M=12.17; SD=5.23) (методика Н. Холла) та ідентифікації в емпатії (M=4.50; SD=0.55), проте він також може зумовлювати прояв зниженого рівня емоційного каналу в емпатії (M=2.67; SD=1.03) та низький (M=12.62; SD=1.99) або високий

($M=12.17$; $SD=3.48$) рівні емпатії та розпізнавання емоцій інших людей ($M=10.12$; $SD=4.76$) та ($M=12.67$; $SD=5.64$) (за Н. Холлом). Отже, вольові характеристики людини можуть поліпшити прояв емоційного інтелекту загалом та допомогти ідентифікації в емпатії, проте вони погіршують дію емоційного каналу в емпатії та неоднозначно впливають на складові емоційного інтелекту: емпатію (очевидно, більше інтелектуальну, ніж емоційну) та здатність розуміти, що переживає інша людина, зумовлюючи як низький, так і високий рівні їх прояву, що проводить нас до висновку, що з тими складовими, що включаються до структури емоційного інтелекту (а, отже, і з самим емоційним інтелектом), може бути все не так однозначно вирішено, більше того, тлумачення емпатії та розуміння емоцій іншої людини в методиці Н. Холла та, очевидно, в теорії емоційного інтелекту, хоча не цілком тотожне, проте надто близьке, раціональне: емпатія – це розуміння емоцій іншої людини та здатність їх розділити, а розуміння емоцій іншої людини – здатність сприймати та інтерпретувати емоції іншої людини. Хоча ми не виключаємо і того пояснення ситуації, що наша вибірка може бути недостатньо великою для остаточного висновку.

Наступним ми перевіряли, чи впливає рефлексія на інші показники; було виділено чотири групи незалежної змінної – показника рефлексій ($n_1=8$; $n_2=22$; $n_3=15$; $n_4=6$) (див. Таблиця 3).

Таблиця 3

One-way ANOVA. Незалежна змінна – загальний показник рефлексії

показник	методика	F	p
Емоційний канал емпатії	<i>Методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко</i>	4,934	0,005
Самомоніторинг	<i>Методика самоконтролю та самоуправління П. Мезо</i>	3,017	0,039
Самопосилення		3,262	0,030

Робастні критерії. Незалежна змінна – загальний показник рефлексії					
показник	методика	Welch's <i>t</i>-test		Brown–Forsythe test	
		t	p	BF	p
Емоційна обізнаність	<i>Тест Н. Холла</i>	18,370	0,014	36,844	0,040

Отже, розвинена *рефлексія*, згідно one-way ANOVA та робастних критеріїв, впливає на прояв високого рівня емоційного каналу емпатії ($M=4.33$; $SD=1.21$) та емоційної обізнаності ($M=13.83$; $SD=2.56$) як складову емоційного інтелекту, проте може зумовити низький рівень самомоніторингу ($M=22.75$; $SD=3.15$) та нижче середнього рівень самопосилення ($M=20.87$; $SD=2.19$). Тобто, людина, яка звично вдається до глибокого аналізу, осмислюючи та намагаючись прийняти думки, почуття та вчинки, причини та наслідки діяльності як власні, так і іншої людини, ставлячи себе на її місце, здатна проявляти емоційну чуйність, намагаючись зрозуміти внутрішній світ іншої людини, співнастроїтися з нею, співпереживати їй, прогнозуючи її ймовірну поведінку, а також добре розуміти власні переживання, що цілком закономірно (прояв емоційного каналу в емпатії). Але людина з розвиненою здатністю до рефлексії виявляється мало здатною проявляти вольові особистісні якості: самомоніторинг та самопосилення. Очевидно, людина, зосереджена на власних думках, переживаннях, вчинках, обставинах їх виникнення та дії, схильна їх постійно їх ґрунтовно аналізувати, не може виділити достатньо часу як для систематичного моніторингу / спостереження за собою для подальшої корекції власної поведінки й аналізу її результатів (це, за суттю, різні рівні ставлення до себе, і ґрунтовно-оцінюючий глибокий самоаналіз набагато більше складний, ніж просте спостереження за собою, яке, за умови здатності людини до такого аналізу втрачає сенс), так і для саморозвитку та досягнення певної компетентності.

Цікаво також, що, на перший погляд, тлумачення рефлексії (методика оцінки рівня рефлексивності особистості В.В. Пономарьової, А.В. Карпова) та самомоніторингу (методика самоконтролю та самоуправління П. Мезо) дуже схожі, проте, на нашу думку, це просто явища різних рівнів. І самомоніторинг – це лише спостереження людини за собою, щоб поліпшити в подальшому свою поведінку, тоді як рефлексія – незмірно складніше метакогнітивне психологічне явище, пов’язане із самоаналізом та самозаглибленням.

Ще одна обставина, що, на нашу думку, заслуговує на увагу, та, що емоційний інтелект як когнітивне явище (інтелект визначається як сукупність розумових здібностей) виявився негативно пов’язаним з рефлексією (метакогнітивною здібністю), проте позитивно – з афективною та вольовою – емпатією та здатністю до самоконтролю та самоуправління.

На останньому етапі нашого дослідження впливу незалежною змінною став показник емоційного інтелекту респондентів (за Н. Холлом); було виокремлено п’ять градацій прояву цього показника ($n_1=13$; $n_2=15$; $n_3=8$; $n_4=9$; $n_5=6$) (див. Таблиця 4).

Таблиця 4

One-way ANOVA. Незалежна змінна – показник емоційного інтелекту (методика Н.Холла)

показник	методика	F	p
Емоційний інтелект	<i>Методика Н. Шутте</i>	10,394	000
Загальний показник емпатії	<i>Методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойка</i>	3,419	0,016
Інтуїтивний канал емпатії		4,038	0,007
Самомоніторинг	<i>Методика самоконтролю і</i>	8,569	000
Самооцінка		3,481	0,014

	<i>самоуправління П. Мезо</i>		
Робастні критерії			
показник	методика	Welch's <i>t</i> -test	
		t	p
Загальний показник самоконтролю і самоуправління	<i>Методика самоконтролю і самоуправління П.Мезо</i>	19,619	0,028

Згідно one-way ANOVA, розвинений *емоційний інтелект* (за Н. Холлом) впливає на високий рівень показників емоційного інтелекту (M=146.33; SD=14.08) за Н. Шутте (що закономірно), самооцінювання (M=24.00; SD=3.84), саомоніторингу (M=15.33; SD=3.20) та загального показника самоконтролю і самоуправління (M=20.89; SD=2.31) (за Welch's *t*-test) та на прояви середнього (не надто низького та не надто високого) рівня емпатії (M=22.33; SD=3.13) та її інтуїтивного каналу (M=4.00; SD=1.73) (методика В.В. Бойка).

Висновки

Феномен емоційного інтелекту продовжує залишатися недостатньо легітимним і, як наслідок, не концептуалізованим у науці, що не заважає постійно зростаючій кількості його досліджень з обґрунтуванням його непересічної ролі у житті людини, визначення та структура якого мало модифікується науковцями, що може свідчити, що його концепція мало / надто повільно розвивається.

Людина може сприйняти, оцінити, назвати, зрозуміти, яку саме емоцію / почуття переживає вона сама чи інша людина, чому, з якої причини це могло статися та до яких можливих наслідків може привести, проте їй, можливо, доведеться довше рефлексувати, чому за такої ситуації вона переживає саме таку, а не іншу емоцію та відділити її від власних думок з цього приводу; може навчитися керувати проявом емоції (проте не самою емоцією, яка за цих умов

нікуди не зникне, як енергетична структура), до прикладу, стримуючи, підтримуючи, чи подавляючи її чи переспрямовуючи в інше русло (для іншої мети), безпечно для вияву емоції (не можемо не вказати, що це нагадує застосування механізмів психологічного захисту до вияву небажаних емоцій), не псує наявних стосунків, не руйнує їх, а сприяє їх розвитку; може використати емоції, які переживає, для досягнення певних цілей чи виконання завдання. Тобто емоційний інтелект – це інтелект, зосереджений на сприйнятті, розумінні, використанні та регулюванні емоцій людини. Причому це не стільки раціонально-розумове, скільки емоційно-вольове явище, оскільки для спеціального використання та регулювання емоцій необхідно докласти вольові зусилля (хоча, на нашу думку, ніякими вольовими зусиллями не можна заставити людину переживати певну емоцію, яка забезпечить їй робочу / творчу активність, адже емоції не виникають з нічого: не можна заставити себе переживати те, чого не відчуваєш, насправді це фейк (симулякр), проти чого в структурі емоційного інтелекту виступають науковці). Щоб керувати емоцією у варіанті її зміни на іншу, чи просто переживати певну емоцію, потрібно створити відповідну ситуацію чи подію, бо емоція – це відповідь на щось, це ставлення до чогось.

Кореляційний аналіз за результатами дослідження дозволив виявити позитивний зв'язок емоційного інтелекту з вольовими характеристиками особистості, негативний – з рефлексією та її формами; неоднозначність зв'язку складових емпатії з показником і компонентами емоційного інтелекту (при позитивному зв'язку її загального показника з емоційним інтелектом) та відсутність зв'язку емпатії як частини емоційного інтелекту (методика Н. Холла) із загальним показником емпатії чи її складовими (методика В.В. Бойка).

Застосування one-way ANOVA і робастних критеріїв підтвердили можливість впливу емпатії, рефлексії, здатності до самоконтролю і самоуправління та показника емоційного інтелекту на інші досліджувані показники, зокрема, загальна емпатія більше впливає на емоційний інтелект і

вольові якості особистості; рефлексія – на емоційний канал емпатії та емоційну обізнаність як складову емоційного інтелекту; здатність до самоконтролю та самоуправління – на емоційний інтелект, його складові та процес ідентифікації в емпатії; емоційний інтелект здійснює вплив на вольові якості особистості (це взаємовплив), на середній рівень показника емпатії та дію її інтуїтивного каналу.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

References

Ackley, D. (2016). Emotional intelligence: A practical review of models, measures, and applications. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 68(4), 269–286. <http://doi:10.1037/cpb0000070>.

Antonopoulou, H. (2024). The Value of Emotional Intelligence: Self-Awareness, Self-Regulation, Motivation, and Empathy as Key Components. *Technium Education and Humanities*, 8, 78–92. <https://doi.org/10.47577/teh.v8i.9719>.

Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence. *Psicothema*, 18, 13–25. Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17295953/>.

Bobro, L. V. (2022). Emotsiinyi intelekt yak vazhlyva intehralna yakist osobystosti suchasnoho vykhovatel'ia zakladu doshkilnoi osvity [Emotional intelligence as an important integral quality of the personality of a modern preschool teacher]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 3, 24-29. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-PP-3-24-29> [in Ukrainian].

Chuyko, H., Koltunovych, T., & Chaplak, Y. (2023). Emotional Intelligence in the Context of Personal Dispositions Development of Students – Future Psychologists. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 15(1), 505–532. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/708>.

Derevianko, S., Prymak, Yu., & Yushchenko, I. (2020). Shtuchnyi intelekt ta emotsiinyi shtuchnyi intelekt yak fenomen suchasnoi kohnityvnoi psykholohii [Artificial intelligence and emotional artificial intelligence as a phenomenon of modern

cognitive psychology]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii: *Psykhohiia*, 11, 115–119. Retrieved from <https://journals.oa.edu.ua/Psychology/article/view/2977> [in Ukrainian].

[Duggal](#), N. (2025). What Is Emotional Intelligence and Its Importance. Retrieved from <https://www.simplilearn.com/emotional-intelligence-what-why-and-how-article>.

Filice, L. & Weese, W. J. (2024). Developing Emotional Intelligence. *Encyclopedia*, 4(1), 583–599. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4010037>.

[Freedman](#), J. (2024). Dr. Daniel Goleman Explains the History of Emotional Intelligence. Retrieved from <https://www.6seconds.org/2024/02/29/goleman-emotional-intelligence/>.

Furman, V. V. (2017). Emotsiinyi intelekt yak metakompetentsiia osobystosti [Emotional intelligence as a metacompetence of the individual]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 27, 82-85. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/22438/1/V_Furman_POTP_27_IL.pdf.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: A Theory of Multiple Intelligences*. NY: Basic Books. <https://doi.org/10.1177/001698628502900212>

Goleman, D. (2020). *Emocijnyj intelekt [Emotional intelligence]*. Kharkiv: Vivat. Retrieved from <https://worldinbooks.com.ua/knigi/emotsiynyy-intelekt-deniel-houlman/#n1> [in Ukrainian].

[Goleman](#), D., & [Cherniss](#), C. (2024). Optimal leadership and emotional intelligence. *Leader to Leader*, 113. <https://doi.org/10.1002/ltl.20813>.

Hajibabae, F., Farahani, M. A., Ameri, Z., Salehi, T., & Hosseini, F. (2018). The relationship between empathy and emotional intelligence among Iranian nursing students. *International Journal of Medical Education*, 9, 239–243. <https://doi.org/10.5116/ijme.5b83.e2a5>.

Ichanska, O. M., & Zakrevska, A. I. (2019). Emotsiinyi intelekt ta empatiia yak resursy profesiinoi pidhotovky studentiv-psykhohiv [Emotional intelligence and empathy as resources for professional training of psychology students]. *Molodyi*

vchenyi, 9 (73), 272-276. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-59> [in Ukrainian].

Korobko, Yu. V., Troinina, S. O., Ostapko, L. O., & Hodz, T. O. (2023). Emotsiinyi intelekt u XXI stolitti yak odyin z naivazhlyvishykh soft-skills osvithnoho protsesu [Emotional intelligence in the 21st century as one of the most important soft skills in the educational process]. *Akademichni vizii*, 24. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/583> [in Ukrainian].

Kulyk, N. A., & Hilova, L. L. (2018). Emotsiinyi intelekt: analiz suchasnykh zakhidnykh doslidzhen [Emotional Intelligence: An Analysis of Contemporary Western Research]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, 39, 79–90. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-39.79-90> [in Ukrainian].

Mattingly, V., & Kraige, K. (2019). Can emotional intelligence be trained? A meta-analytical investigation. *Human Resource Management Review*, 29, 2, 140–155. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2018.03.002>.

Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. (2000). Models of emotional intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.) *Handbook of intelligence* (pp. 396-420). Cambridge: Cambridge University Press.

Moeller, R.W., Seehuus, M. & Peisch, V. (2020). Emotional Intelligence, Belongingness, and Mental Health in College Students. *Front. Psychol.*, 11, 93. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00093>.

Pantiuk, M., Sadova, I., Illiash, S., & Synchuk, O. (2024). Emotsiinyi intelekt yak osnova profesiinoi uspishnosti vchytelia pochatkovykh klasiv [Emotional intelligence as the basis of professional success of a primary school teacher]. *Molod i rynek*, 4/224, 7-11. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.303885> [in Ukrainian].

Popeliushko, R., & Semko, V. (2024). Teoretychni aspekty rozvytku emotsiinoho intelektu u liudei dorosloho viku [Theoretical aspects of the development of emotional intelligence in adults]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 12. Psykholohichni nauky*, 24 (69),

23-31. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.24\(69\).03](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.24(69).03) [in Ukrainian].

Saarni, C. (1999). *The development of emotional competence*. New York: The Guilford Press.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9(3), 185-211. <https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG>.

[Segal, J., Smith, M., & Robinson, L.](#) (2025). Improving Emotional Intelligence (EQ) Manage Emotions to Build Better Relationships and Achieve Success. Retrieved from <https://www.helpguide.org/mental-health/wellbeing/emotional-intelligence-eq>.

Srivastava, K. (2013). Emotional intelligence and organizational effectiveness. *Industrial Psychiatry Journal*, 22(2), 97-99. <https://doi.org/10.4103/0972-6748.132912>.

Teslenko, M. M., & Teslenko, I. V. (2024). Emotsiynyi intelekt u strukturi samorehuljatsii studentiv-psykholohiv [Emotional intelligence in the structure of self-regulation of psychology students]. *Naukovi zapysky. Serii: Psykholohiia*, 1(3), 155-162. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-1-21> [in Ukrainian].

Tsiupenko, T. A. (2024). Emotsiynyi intelekt yak zasib rozvytku psykholohichnoi stiičnosti osobystosti v umovakh sohodennia [Emotional intelligence as a means of developing psychological resilience in today's conditions]. *Naukovi zapysky. Serii: Psykholohiia*, 4(6), 109-115. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-4-16> [in Ukrainian].

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Авторське право (с) 2026 Чуїко Наталія Чуїко Галина Василівна, Чаплук Ян Чаплук Ян Васильович, Heisonyuk Natalie Гайсонюк Наталія Артемівна

Отримано: 27.11.2025

Відрецензовано: 05.01.2026

Опубліковано: 20.05.2026

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2026.10.1.3>